

कामं देवमार्गं च दर्शिताः 5, 63, 11. *in die Höhe ziehen*, s. प्रकृष्य. — 2) *anführen* (ein Heer): यश्च सेनां प्रकर्षति MBh. 1, 5413. 3, 16272. 16274. R. 6, 2, 44. — 3) *spannen* (den Bogen): गाण्डीवं च प्रकर्षतः (genet. des partic.) MBh. 4, 1959. — 4) *ausziehen*, *in die Länge ziehen*, प्रकृष्ट *lang*: गत्वा प्रकृष्टमधानम् N. 12, 82. von der Zeit P. 5, 1, 108. — 5) *hervorziehen*, *vorstellen*: प्रकृष्ट *ausgezeichnet, vorzüglich; heftig, stark* H. 1438. यदा प्रकृष्टा मन्येत सर्वस्तु प्रकृतीर्भूषम् M. 7, 170. प्रकृष्टाः पुण्यतः काश्च ज्ञेया नयः MBh. 13, 1776. R. 3, 21, 19. 5, 53, 24. 6, 1, 46. Pāṇkāt. 191, 16. प्रकृष्टतर 190, 4. प्रकृष्टतमनुत्पिपासादिङ्खः Daṣak. in Benf. Chr 185, 4. प्रकृष्टवैरं ebend. 198, 2. — 6) *fortziehen*, *keine Ruhe lassen, beunruhigen*: एकं तु मम दीनस्य मनो भूयः प्रकर्षति । यदस्याहं प्रियाध्याने न करोमि सदकिप्रयम् ॥ R. 5, 70, 11.

— विप्र *wegführen, heimführen* (?): विद्धेन लक्षणे हि विप्रकृष्टा MBh. 1, 7197. West.: *potiri, vincere* (?). — विप्रकृष्ट *auseinandergezogen, weit, entfernt* H. 1432. विप्रकृष्टे ह्यहं देशे — श्रवसम् R. 2, 73, 3. Suṣr. 2, 199, 21. Çāk. 5, 13. Pāṇkāt. 127, 17. 221, 2. Ragh. 17, 45. विप्रकृष्टादागत (compon.) *aus der Ferne gekommen* Sch. zu P. 2, 1, 39. 6, 3, 2. श्रवि-प्रकृष्ट *nicht weit von einander entfernt, sich nahe stehend* (dem Amte nach) P. 2, 4, 5. श्रविप्रकृष्टकाले 5, 4, 20. विप्रकृष्टक = विप्रकृष्ट AK. 3, 2, 18. — Vgl. विप्रकर्ष.

— प्रति, partic. प्रतिकृष्ट *zurückgeschoben* Citāt in Jāṅikad. Paddh. zu Kīrt. Çā. 2, 8. (zurückgewiesen) *verachtet* AK. 3, 2, 3. H. 1442. = गुह्य *was man verbergen muss* H. an. 4, 63. Med. 1. 63. Wohl nur fehlerhaft für गर्ह्य, wie ÇKDr. u. प्रतिकृष्ट liest, mit Anführung von Med.

— वि 1) *anseinanderziehen, zerreißen; zerstören*: श्रवकाभिर्वि कर्षति TS. 5, 4, 4, 3. Çāt. Br. 9, 1, 2, 20. व्यनमकृतयाः 14, 7, 2, 2. यज्ञे विकृष्ट-मनु विकृत्ये 8, 4, 2. Kīrt. Çā. 16, 8, 20. विकृष्ट *auseinandergezogen* (von Lauten) Ind. St. 1, 47. श्रविकृष्ट *nicht auseinandergehalten* RV. Prāt. 3, 18. — 2) *spannen* (einen Bogen): विकृष्य बलवद्धनुः MBh. 3, 11356. 14331. 16127. 4, 1861. 1889. R. 3, 34, 3. 38, 6, 7. 4, 30, 18. 6, 70, 35. Çāk. 156. Ragh. 11, 77. Bhāg. P. 9, 10, 6. (den Pfeil mit der Bogensehne) *anziehen*: ततः शरं तु नैषादिरङ्गुलीभिर्यकर्षत (mit den Fingern ohne den Daumen) MBh. 1, 5268. वाणामा कर्षाद्विकृष्य R. 6, 70, 39. — 3) *erweitern* Kīrt. Çā. 16, 8, 20. विकृष्ट *weit, lang*: विकृष्टेन सता पथा R. 2, 68, 21. ग्रामाविकृष्टसीमान् 49, 3. विकृष्टपर्वन् Ind. St. 2, 287. — 4) *hinundher ziehen*, — *schleppen, zausen, mit sich fortziehen*: पुनर्भीमो बलादेनं विचकर्ष MBh. 1, 6003. fg. 6288. 2, 2339. 3, 445. 522. 4, 761. Draup. 5, 22. R. 2, 78, 16. 3, 56, 48. Bhāg. P. 3, 3, 1. ते विकृष्टाश्च बाहुभ्यां देवमार्गं च दर्शिताः R. 5, 61, 4. C. लता वल्लोश्च वेगेन विकर्षन् MBh. 3, 11107. रुन्मान्मेघजालानि विकर्षन्निव गच्छति R. 5, 53, 14. विकर्षती केन वसनमिव संरम्भाशयिलम् Vikr. 115. यथा वापुर्जलधरान्विकर्षति ततस्ततः MBh. 13, 51. Bhāg. P. 4, 24, 65. 28, 25. 6, 1, 31. *hinter sich her ziehen*: विकर्षन्म-कृती सेनां पर्यटस्यंशुमानिव 3, 21, 53. — 5) *heranziehen*: मत्स्यान्विकृष्य Bhātr. 1, 84. एतं दिनानि द्वित्राणि यो युक्त्या विकृष्य तत् Rāṅga-Tar. 5, 90. — 6) *berauben*: यज्ञमानं वा एतद्विकर्षति यदाक्ष्वनीयात्यश्रुश्रवणं कृति TS. 3, 1, 2, 2. एष ह वाव तन्निवो विकृष्टो यमेवविदो याजयति । अथ ह तं व्येव कर्षति यथा ह वा इदं निषादा वित्तमादाय द्रवति Ait. Bu. 8, 11. — 7) *zurückhalten, vorenthalten*: कश्चिद्वलस्य भक्तं च वेतनं च य-

थोचितम् । संप्राप्तकाले दातव्यं ददासि न विकर्षसि ॥ MBh. 2, 182.

— सम् 1) *zusammenziehen*, — *schnüren, verengern*: संकर्षती कृत्रक-रम् AV. 11, 9, 8. प्राणात्संकर्षेत् TS. 6, 3, 4, 5. पतपुष्काप्येषु चतुरङ्गुलं चतुरङ्गुलं संकर्षति विकर्षत्यने Kīrt. Çā. 16, 8, 20. संकर्ष *zusammengezogen* (von Lauten) Ind. St. 1, 47. *nahe gerückt* Kīrt. Çā. 18, 4, 18. — 2) *mit sich fortziehen, mit sich führen*: का चमौ पुरुषः श्यामो यो ऽसौ मां संचकर्ष ह MBh. 3, 16812. R. 5, 63, 19. कोटीशतसहस्राणि करोणां समकर्षत MBh. 3, 16273.

2. कर्ष, कर्षति und कर्षते; stimmt in den übrigen Formen mit 1. कर्ष, mit dem es ursprünglich auch identisch ist, überein. *Furchen ziehen, pflügen, einpflügen* Duṣṭup. 28, 6. पुनं कृषतु लाङ्गलम् RV. 4, 37, 4. 10, 117, 7. Çāt. Br. 1, 6, 4, 3. सीताम् 7, 2, 2, 9. अथ मे कृषतः त्रेत्रम् R. 1, 66, 14. कृषिमित्कृषस्व RV. 10, 34, 13. यत्कृषते *was er sich erpflügt* AV. 12, 2, 16. TS. 3, 4, 2, 3. AV. 10, 6, 33. सीमाकृषाण *an der Grenze pflügend* Jāṅ. 2, 150. कृष्ट *gepflügt* AK. 2, 9, 8. मुकृष्टाह्वरात् Pāṇkāt. 1, 53. कृष्टे *auf gepflügtem Boden* Çāt. Br. 5, 3, 2, 8. अकृष्टे 7, 2, 2, 5. कृष्टेत *auf gepflügtem Boden gesät* MBh. 13, 4702. कृष्टफल *der Werth der Ernte* Jāṅ. 2, 158. कृष्टन *auf gepflügtem Boden gewachsen* M. 11, 144. फाल-कृष्टे *auf gepflügtem Boden* 4, 46. न फालकृष्टमश्रीयात् *was auf gepflügtem Boden gewachsen ist* 6, 16. (भोजनम्) वानेयमथ वा कृष्टम् MBh. 3, 1957. Viell. ist auch hierher zu ziehen: चकर्ष मरुद्धानम् *er befürchte einen grossen Weg, er legte einen grossen Weg zurück* MBh. 3, 16021. — caus. कर्षयति *pflügen*, कर्षित H. an. 4, 63. Med. 1. 63. — intens. चैकृषति *dass. was das simpl.*: गोभिर्वयं न चैकृषत् RV. 4, 23, 15. 176, 2, 8, 20, 19. यवं सरस्वत्यामधि मृणावचैकृषुः AV. 6, 30, 1 (vgl. Pār. Gṛha. 3, 1). 91, 1. चरीकृष्यते (*häufig pflügen*) कृषीवलः P. 7, 4, 64. Sch. Im Veda auch क st. च in der Reduplicat.-Silbe P. 7, 4, 64. करीकृष्यते यत्तुकापः Sch.

— परि *Furchen ziehen um* Çāt. Br. 13, 8, 10. Kīrt. Çā. 24, 4, 10, 18.

— प्रति *zurück pflügen*, प्रतिकृष्ट H. an. 4, 63. Med. 1. 63.

— वि *durchpflügen*: पुनं नः फाला वि कृषतु भूमिम् RV. 4, 37, 8. अग्निं विकृत्यतु सर्वोपधं च वप्स्यतु Līrt. 5, 8. *auseinanderziehen*: एतदे मृत्प्यते येनां विकृषति Çāt. Br. 6, 1, 2, 4. 7, 2, 2, 7. 13, 8, 2, 8.

कर्ष P. 6, 1, 159 (nach dem Sch. कर्ष von 1. कर्ष und कर्ष von 2. कर्ष). Accent eines darauf ausgehenden N. pr. 6, 2, 129. 1) m. nom. act. von कर्ष H. an. 2, 558 (lies कर्षणे st. कर्षके). Med. sh. 8. *das Ziehen, Schleppen*: क्लस्य P. 4, 4, 97. Jāṅ. 2, 217. — 2) m. Scharre, *rasura in* नाम-कर्ष. — 3) m. n. gāṇa *अर्धचादि* zu P. 2, 4, 31. *ein best. Gewicht*, = 16 Māsha = 1/4 Pala = 1/400 Tula = 11,375 franz. Gramme Colebr. Alg. 2. Burn. Intr. 258. AK. 2, 9, 86. 3, 4, 29, 224. H. 884. H. an. Med. Suṣr. 2, 173, 15. 526, 5. 1, 161, 7. 163, 11. कर्षार्थ (Wils. कर्षाह) n. = तोलक, also auch 16 Māsha ÇKDr. (इति वैयकपरिभाषा). — 4) m. Terminalia Bellerica Roxb. (विभीतक) Çabdar. im ÇKDr. Vgl. कर्षपाल und घृत.

कर्षक (von कर्ष) 1) adj. subst. *das Feld bebauend, Ackerbauer* AK. 2, 9, 6. 3, 4, 29, 217. H. 890. an. 3, 28. Jāṅ. 2, 265. MBh. 2, 212. 3, 332. 340. 1248. fg. 13, 1595. R. 2, 74, 20. 112, 12. 6, 109, 60. कालप्राप्तमुपासीत शस्यानामिव कर्षकः MBh. 3, 15385. — 2) n. MBh. 3, 10080 Fehler für कर्षण, wie 10082 steht.